

Naalakkersuisut siulittaasuat

Landsstyreformanden

Inatsisartunut ilaasortaq Olga P. Berthelsen (Inuit Ataqatigiit)
c/o Inatsisartut Allattoqarfiat
Maani

§ 36, imm. 1 naapertorlugu apeqquteqaammut akissuteqaat nr. 2009-9

Inatsisartunut ilaasortaq Olga P. Berthelsen (Inuit Ataqatigiit) Inatsisartut suleriaasianni § 36, imm. 1 naapertorlugu allakkatigut 26. januar 2009 Naalakkersuisunut apeqquteqaateqarpoq, meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitsigut meeqqanik kajungerisaqartut atornerluisarnerat unitsinniarlugu suliniutit pillugit, kiisalu meeqqanik kajungerisaqartut katsorsarneqartarnissaat pillugu inatsisiliorinissami tunngavissat pillugit. Apeqqutit saqqummiunneqartut matumuuna akissuteqarfigineqassapput, taamalu apeqqutit 1 aamma 3 ataatsimoortillugit akineqassallutik, soorluttaaq apeqqutit 2 aamma 4 ataatsimut aamma akineqassasut.

9. februar 2009
Sags nr.
2009-015058
Dok. nr. 138312
Postboks 1015
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 50 02
govsec@gh.gl
www.nanoq.gl

Apeqqutit 1 aamma 3.

1. Suliniutit qanoq ittut maannamut Naalakkersuisut sulissutigilersimavaat, meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitsigut atornerluisarneq nunami maanni unitilluinnarniarlugu?

3. Suliniutit qanoq ittut Naalakkersuisut aallartilersaarpaat, meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitsigut atornerluisartut katsorsarneqartalernissaat siunertarlugu inatsisitigut tunngavissat pisariaqartut pilersissinnaajumallugit?

Apeqqutinut 1 aamma 3-mut akissutit.

Inatsisartunut ilaasortap Olga P. Berthelsen-ip, Inuit Ataqatigiit, apeqquteqaatimigut isumaginninnikkut siumut isigisumik meeqqanik inuusuttunillu atornerluisarneq pillugu saqqummiussuivoq, tassunga ilanngullugu eqqugaasut aammalu meeqqanik inuusuttunillu atornerluisartut katsorsarneqartarnissaat pillugit.

Naalakkersuisut ilisimatitsissutigisinnaavaat, - immikkut suliniutit -, paasisitsiniaanerit, pissutsit atugaasut qanoq annertussusiata misissuiffigineqarnerat, pikkorissaanerit ilinniartitseqqinnerillu, kiisalu kinguaassiuutitsigut atornerluisoqarsinnaanerani pinaveersartitsineq, taamalu atornerluinerit annikinnerulersinniarnerat maannamut suliniutaammata.

Naalakkersuisut Inatsisartunut ilaasortaqa Olga P. Berthelsen isumaqatigaat, maani nunatsinni meeqqanik atorerluisarneq unitsinneqartariaqarmat.

Siullertut pingaarnertullu Naalakkersuisunut pingaaruteqarluinnarsimavoq ajornartorsiutip ilisimaneqarnerulernissaa paasisinniassallugu, ilisimasat saqqumilaarnerulersinnerisigut, taamalu pissutsit ammanerusumik isigimaneqarnissaannut aqqutissiuussinikkut. Tamatumalu kingunerisaanik politiiunut nalunaarutigineqartartut amerlanerulersimapput, tassuunakkullu ajornartorsiutip ilisimaneqarnerulerlutik, tassuuna aamma atorerluinerit kingunerisaannik kingunipiluusartut ilisimaneqarnerulerlutik.

Meeqqanut inuusuttunullu suliniutit immikkut ittut 2006-imi aallartinneqarput. Suliniutit suli maanna ingerlanneqartut siunertaraat meeqqanik isumassugassanik sumiginnaanerit annikillisaavigineqarnissaat, ilaqutariit tapersorneqarnissamik pisariaqartitsisut ikiorneqarnerisigut. Meeqqanik isumagisassanik sumiginnaasernerup kinguaassiuutitsigut atorerluisarneq ilagivaa, Naalakkersuisullu siunertaraat kinguaassiuutitsigut atorerluisarnerup annikinnerulersinneqarnissaa, ajornangippallu nungutinneqavinnissaa. Suliniutit tamarmiusut maanna nalilersorneqaleruttorput, taamaaliornikkut siunertaralugu suliniutit siunnerfiisa nalimmarsarneqarnissaat, nukittorsarneqarlutillu, sumiiffinni annertunerusumik suliniuteqarnissamik pisariaqartitsiffiusuni.

Naalakkersuisut kommunini paasisitsiniaarnermik ingerlataqarsimapput. Suliniut 2006-2007-imi ingerlanneqarpoq, illoqarfanni tamani nunaqarfiillu ilaanni pikkorissaanernik ingerlatsinikkut, inuillu fag-itigut susassaartut 824-it peqataasimallutik. Pikkorissaanerit fag-imi susassaartut meeqqanik inuusuttunillu sulissinermi ingerlaqartut assigiinngitsut tamat peqataaffigisaannik ingerlanneqarsimapput. Piaartumik suliniutit aallartinneqartarnissaat qitiutillu fag-inilu assigiinngitsuni susassaartut suleqatigiittarnissaat aamma qitiutillugu suliani oqimaatsuni, tassunga ilaallutik kinguaassiuutitsigut atorerluisarneq, -sammineqarsimallutik. Sumiiffinni pikkorissaanerit ingerlanneqartut fag-it akimorlugit ingerlanneqarnerisa saniatigut aamma siunnerfilimmik siunnersuineq - supervision -, fag-imi assigiinngitsuni sammisaqartunut immikkut sammisaqartitsinerit, meeqqanik inuusuttunillu ajornartorsiutilinnik oqaloqatiginninnerit illoqarfiillu ilaanni innuttaasunik ataatsimiititsinerit ingerlanneqartarsimapput

Qarasaasiani attaveqaatit atorlugit NANOQ aqqutigalugu quppernerik pilersitsisoqarpoq taaguuserneqartumik UAGUT AKISUSSA AFFIPPUT, aamma meeqqanik kinguaassiuutitsigut atorerluisarneq pillugu sammisaqarfiusumik. Quppernerimi pineqartumi paasisuttissat pissarsiarineqarsinnaasut aamma naqitanngorlugit illunut agguanneqarsimapput.

Kommunini "Kinguaassiuutitsigut atorerluisarneq aamma timikkut tarnikkullu meeqqanik annersaasarneq" pillugit isumassarsiorfissatut nalunaarsuutit saqqummersinneqarput, kommuninullu tamanut, atuarfinnut, meeqquerivinnut,

peqqinnissamat qitiusumik suliaqarfinnut kiisalu politiinut agguanneqarsimallutik. Paasisutissat aamma qarasaasiatigut NANOQ aqqutigalugu aaneqarsinnaapput.

Ilinniartitseqqittarnermut tunngatillugu Naalackersuisut assigiinngitsunik marlunnik, ukiunillu pingasunik sivilissuseqartunik aqqissuussisimapput, perorsaasunut, ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni sulisunut aammalu kommunini sullissisunut socialrådgiverinullu sammititaasunik. Ilinniaqqinnerni taakkunani meeqqanik kinguaassiuutitsigut atornerluisarnermi eqqugaanissamat qanittunut immikkut sammisumik ingerlatsisoqartarpoq.

Naalackersuisut 2007-imi suleqatigiissitat marluk pilersippaat, "Nakuuserneq" aamma "Pinngitsaaliilluni kinguaassiuutitsigut atornerluineq" pillugit suliaqartussat. Suleqatigiissitat Nunatsinni peqqissumik inuuneqarneq aamma kinguaassiuutitsigut atornerluisoqartarneranik pinaveersaartitsineq pillugit suliniutissat siunnersuusiusavaat. Suliniutissanut pilersaarusi at qanittukkat tamanut saqqummiunneqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Kiisalu pinaveersaartitsinerup tungaatigut Paarisa imaattunik suliniuteqarpoq:

Nuna tamakkerlugu paasisitsiniaaneq "Meeqqanik kinguaassiuutitsigut atornerluisarneq UNITSILLI" september 2006-imi aallartinneqarpoq, tassungalu ilaallutik:

- Ullormi immikkut sammisaq immikkut ilisimasalinnut saaffiginntoq, atuakkiortumit Karin Dyhr-imit atuakkiat "Glaspigen" qanigisanit kinguaassiuutitsigut atornerlunneqartarneq pillugu immikkut sammisaq.
- TV-iikkut aamma radiukkat paasisitsiniutit naatsut, meeqqanut inuusuttuaqqanut inersimasunullu sammititat, ilaatigut meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit, ataatsimut tamatta akisussaaffeqarnerput pillugu, pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu ilisimatitsisussaaneq pillugu, kiisalu taaguut "grooming" pillugu ilisimasat, - tassalu atornerluisartup inersimanerusup misilittagaqartullu paatsiveerusaasarnermini, salluliortarnermini, nersuialaarisarnermini tulluusimaartitsiniartarnerminilu periuserisartagaai, tassuunalu eqqugaasoq akissaasunnngortinniartarlugu pisuussuteqartutullu misigisimalersinniartarlugu, - tassuunakkut (nammineq piumassutsiminiugunartoq) kinguaassiuutitsigut atornerluinermi peqataasunnngortittarlugu, atornerluisoq imminut naammagisimaalersillugu, (Red Barnet). Takutinneqarpoq september 2006-imiit marts 2007-imit.
- Paasisutissat atuarfinni atorneqartussat, meeqqat pisinnaatitaaffii aallaavigalugit oqallinnissamat sammititaasut, nunalu tamakkerlugu suliniut, meeqqat inuusuttullu ingerlaaqatigiinnerannut piareersaataasoq. Suliniut pineqartoq tassaavoq "meeqqap nammineq timini pigaa" februar 2007-imilu ingelanneqarluni, kinguaassiuutitsigut atornerluisarneq pillugu.
- Pinaveersaartitsinermi siunnersortit modul-ikkaarlugu katitsigaasumik ilinniartitaanerannut atatillugu kinguaassiuutitsigut atornerluisarneq pillugu pikkorissaaneramik ingerlatsisoqarpoq, konsulent Gitte Jakobsen-imit, UFC, Det Danske Socialministeria-meersumit ingerlanneqartumik.
- Kalaallit film-iliaannut "Kiinaq toqqorta" tapiissuteqarneq nassiuussorneqarneralu, kinguaassiuutitsigut atornerluisarneq pillugu takutitassiaasumut.

- Atuagaaqqamik "Isortuussaqaarpunga" suliareqqiineq saqqummersitsinerlu, meeqqanut mikinernut kinguaassiuutitsigut atornerluisarnermut sammisumik atuagaaqqaasumut.
- Kinguaassiuutitsigut atornerluisoqartarnera pillugu pinaveersaartitsiniutitut ilinniartitsineq, sullissisartunut susassaqtunut sammititaasumik, tassani ilaallutik peqqissaasunngorniarlutik ilinniartunut, pinaveersaartitsinermilu siunnersortit.
- Pisimasulersaarussiaq "Oqaatigineqarpoq", Holbæk Teater-imit 2007-mi saqqummersitaq. Isiginnaartitsissut Katuami marloriarlugu takutinneqarpoq; ataasiarluni suliamut sammisumik ilinniagalinnut, ataasiarlunilu Nuummi innuttaasunut. Isiginnaartitsinerup kingorna isiginnaartut isiginnaagassiamillu allaaserinnittup, atuakkiortup Kristian Ditlev-ip aamma psykolog Kuno Sørensen-ip akornanni oqallittoqarluni.

Naalackersuisut isumaqatigaat, atornerluisut katsorsarneqartarnissaat ajornartorsiummi pineqartumi ilaammat. Taamaattumik Naalackersuisut TASIORTA-mut aningaasatigut tapiissuteqartarput. TASIORTA oqarasuaatikkut nuna tamakkerlugu ammasumik kinaassutsiminik ilisimatitsinani siunnersuisarfimmik pilersitsisimavoq, inuillu kinguaassiuutitsigut atornerlunneqarsimasut oqarasuaatikkut sianerlutik suliaritissinnaanermut tunngasutigut siunnersorneqarsinnaallutik, aammalu ajornartoorminni ajornartorsiuutiminnillu qaangiiniarnerminni ikiorneqarsinaallutik. Aammattaaq atornerluisartut oqarasuaammut sianertarput siunnersorneqartarlutillu.

Eqqartuussiveqarnikkut Kalaallit Nunaanni iluarsaaqqinnermut atatillugu Kalaallit pinerluttaalisitsinermi pinaveersaartitsinermut siunnersuisoqatigiivi pilersinneqarput, Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfik suleqatigalugu. Siulittaasoq ilaasortaasussallu toqqarneqareerput, suleqatigiissitallu pingasut aallartinneqarlutik, taakkualu misissuullutillu suliaasaqarfimmi iluanni siunnersuuteqartassapput:

- Nakkutilliinerup annertusaavigineqarnissaa sunniuteqarnerulernissaalu, tassungalu ilaatillugu inuiaqatigiinni kiffartuussinermik pilersitsinissaq.
- Kalaallit Nunaanni illersuisuusartut pillugit suleqatigiissitaq.
- Pinerluteqarsimasunut inissiisarfinni isumaginninnikkut katsorsaasarnikkullu periarfissanik nukittorssanissamik suliaqartussatut suleqatigiissitaq.

Suleqatigiissitat pineqartut suliaasaqarfimminni killiliussassanik suliniutinut ilassuteqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, siunissami inatsisiliornissami tunngavigineqartussanik.

Apeqquutit 2 aamma 4.

2. Naalakkersuisut suliniutinik tigussaasunik aallartitsisimanerlutik, kinguaassiuutitsigut atornerluisartut pineqaatissinneqarneranni ullumikkornit sivisunerusumik pineqaatissiisalernissaq eqqarsaatigalugu?

4. Eqqartuussiveqarnermi isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaata saqqummiunneqarneranut atatillu Naalakkersuisut pineqaatissiisarnerup allangortinneqarnissaanut atatillu periarfissaqarnissani isumannaarsimanerlugu?

Apeqquutinut 2 aamma 4-mut akissutit.

Eqqartuussiviit kalaallit nunaanni pinerluuttaalisitsineq pillugu inatsit naapertorlugu pineqaatissiisarnerminni pinerluuteqarsimasup inuttut pissusaa atugassarititaasullu aallaavigalugit pineqaatissiisarput. Taamaattoq pinerluttaalisitsineq pillugu inatsimmi aalajangersakkami pingaarnermi, § 87 naapertorlugu periarfissaqarpoq pinerlunnerup qanoq ittuunerata tunngavilersuutinut ilaatinneqarnissaa, tassungalu aamma atatillugu inuiaqatigiit pinerlunnerit pineqartut pinaveersimatinnissaannut soqutigisaat.

Pinerluttaalisitsinermi iliuusaasussat siuliani pineqartut aallaavigalugit aalajangersarneqartarput, pinerluttup katsorsarneqarnissaata inuiaqatigiinnullu uteqqissinnaanissaata suliniutigineqarnerata saniatigut, iliuusaasariaqartut siuliani eqqaaneqareersut aallaavigalugit aalajangersarneqarsinnaallutik. Eqqartuussiveqarnermi ataatsimiititaliarsuup sulinermi uppemarsarsimavaa pineqaatissiisarnermi "annertussusiliisarnerit" aalajangersimakannersut nalinginaasutut atornerqartut. Eqqartuunneqartulli nalinginnaasumik ileqquusutut aalajangersimasumik pineqaatissinneqartanngimmata, kalaallit nunaanni pinerluttaalisitsinermut inatsit piffissalikkanik pineqaatissiinissamut aalajangersagartaqanngilaq.

Pinerluttaalisitsinermut inatsisissaq nutaaq, 1. januar 2010 atortuulersinneqartussa, Eqqartuussiveqarnermut ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaanik nr. 1442/2004-mik tunngaveqartumik suliaavoq. Pinerluttaalisitsinermut inatsisip nutaap kingunerisaanik meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitsigut atornerluisimasut pineqaatissinneqartarnissaanni inatsimmi pineqaatissiissutaasinnaasutut aalajangersagaasut tunngavigalugit pineqaatissinneqartassapput. Eqqartuussiviup pineqaatissiissutaasussap aalajangersarneqarnerani suli pinerluutaasimasup peqqarniissusaa aallaavigisinnaavaa, tassungalu aamma ilaatillugu inuiaqatigiit pinerluutit pineqartut pinaveersimatinnissaannut kissaataat, pinerluuteqartullu inuttut inissisimamera.

Tunngaviusumik inatsisit aallaavigalugit pinerluutaasimasut pineqaatissiinissami nalilersorneqartarnerat pineqaatissiissutaasussallu aalajangersarneqartarnerat

pinerluttaalisitsinermi inatsimmi nutaami 1. januar 2010-mi atortuulersussami maanna inatsisaasumut sanilliullutik allannguuteqanngillat. Taamaasillunilu suli eqqartuussivinnut aalajangiiffigisassaataavoq pinerluuteqarsimasut inuiaqatigiinnut uteqqissinnaanissaata, pinerluutaasimasut peqqarniissusiata nalilersorneqarnera, inuiaqatigiillu suliani ataasiakkaani soqutigisaat aalajangiiniarnerni oqimaalutarneqartassallutik. Tassungalu atatillugu eqqartuussiviit inuiaqatigiit pineqaatissiisarnermi eqqartuussiveqarnermilu naapertuilluartumik pissuseqarnissamik ilisimasaat, inuiaqatigiinni oqallinnerni ersersinneqartartut nalilersuinermi eqqumaffigineqartarlutik. Eqqartuussiveqarnermi ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissuta tunngavigalugu, aammalu pinerluttaalisitsinermut inatsit nutaaq aallaavigalugu, naatsorsuutigisariaqarsinnaavoq, eqqartuussiviit pineqaatissiisarnermi pinerluuteqarsimasut innuttaasunut ilaalerseqqinniarlugit aqutissiuussinissaq suli oqimaaluttami annertuumik naleqartittassagaat. Inuiaqatigiilli Kalaallit nutaaliaasut aamma pingaartutut soqutigisaraat pinerluutaasup qanoq ittuunerata oqimaalutarneqartarnissaa. Taamaaliornikkullu inuiaqatigiit naligiissumik oqimaaqatigiissumillu nalilersuisoqartarnissaannik soqutigisaat isumannaarneqassapput, tassunga ilanngullugu pinaveersaartitsinermi soqutigisat. Soqutigisalli ataasiakkaat qanoq oqimaalutarneqartarnissaat eqqartuussivinnut suliassaattituartariaqarpoq.

Naalakkersuisut pilersaaruteqanngillat Danskít naalakkersuisuisa tungaannut Kalaallit Nunaanni pinerluttaalisitsinermut inatsisip 2008-mi allannguutaannut atatillugu saaffiginnissuteqarnissaminnut.

Kiisalu oqaatigineqassaaq Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarneq pillugu siunnersuisoqatigiit ataatsimiinnissartik siulleq maj-juni ukioq manna ingerlatissagaat naatsorsuutigineqarmat. Naalakkersuisut eqqartuussiveqarnermi nutarterinermi suliat qanimut malinnaaffiginiarpaat, kalaallillu soqutigisaasa isumagineqarnissaat pitsaanerpaamik aqutissiuunniarlugu.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Hans Enoksen